

Liga Apărării Drepturilor Omului din Moldova
League for Defence of Human Rights of Moldova

coaliția 2009

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

LIGA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI DIN MOLDOVA - LADOM

RAPORT V

PRIVIND MONITORIZAREA PROCESULUI ELECTORAL ALEGERI PARLAMENTARE 2009

Perioada de monitorizare: 18 martie – 2 aprilie 2009

Proiectul „Observarea alegerilor parlamentare 2009” beneficiază de asistență tehnică din partea Institutului Național Democratic pentru Relații Internaționale (NDI). Proiectul este susținut financiar de Fundația Eurasia din resursele acordate de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida/Asdi), Ambasada Britanică Chișinău/ Fondul pentru Programe Strategice, Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și este co-finanțat de Fondul Național pentru Democrație din SUA (NED) și Ambasada Germaniei la Chișinău.

Opiniile exprimate în acest document aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

INTRODUCERE

Perioada de monitorizare: 18 martie – 2 aprilie 2009

Prezentul raport conține rezultatele unei ample campanii de monitorizare desfășurate de către Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului din Moldova (LADOM) și reflectă situația electorală din Moldova cuprinsă în perioada de 18 martie – 2 aprilie 2009.

Activitatea de monitorizare se desfășoară în cadrul proiectului „Observarea alegerilor parlamentare 2009” al Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte – Coaliția 2009. Coaliția 2009 a fost lansată la inițiativa a 7 organizații neguvernamentale care și-au unit eforturile pentru a continua activitățile de promovare a unor alegeri libere și corecte demarate de Coaliția 2005 și 2007. În prezent Coaliția pentru Alegeri Libere și Corecte întrunește 70 de organizații neguvernamentale.

Activitățile de observare de către observatorii naționali a alegerilor parlamentare are o semnificație deosebită pentru asigurarea integrității procesului electoral și exercitarea drepturilor cetățenilor de a participa la actul de guvernare a țării lor. LADOM este o organizație neguvernamentală și neafiliată politic ce desfășoară la nivel național activități de observare a alegerilor începând cu 1996.

Datele prezentate în raportul de față sunt colectate prin observare directă de o rețea națională de observatori: 4 coordonatori regionali, 37 observatori raionali și 2061 de observatori locali, acreditați în mod corespunzător de Comisia Electorală Centrală. Procesul de monitorizare se desfășoară în conformitate cu prevederile Codului Electoral al Republicii Moldova și cu standardele internaționale în domeniu.

Concluziile și recomandările din acest raport sunt formulate cu bună credință și prezentate în spiritul unei cooperări profesionale cu toate părțile interesate în edificarea unui proces electoral transparent și corect în Moldova.

SUMAR EXECUTIV

În perioada monitorizată prin efortul de observare al LADOM se constată că activitățile din cadrul campaniei electorale în general se încadrează în limitele legale. Cu toate acestea LADOM a constatat un șir de încălcări a legislației în vigoare. Caracterul repetat al acestor încălcări, trezește îndoieli privind competitivitatea procesului electoral.

Comisia Electorală Centrală a acreditat observatori naționali și internaționali pentru monitorizarea alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009 din partea diferitor organizații naționale și internaționale: Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/BIDDO), Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT, Misiunea de observatori a CSI, Consiliul Adunării Interparlamentare a statelor-membre ale CSI, Ambasada Bulgariei în Republica Moldova, Parlamentul Republicii Azerbaidjan, Reprezentanta din Moldova a Fundației „EURASIA”, 2102 observatori naționali din partea Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului din Moldova (LADOM), precum și observatori din partea concurenților electorali.

În perioada de monitorizare CEC a examinat 24 de contestații, dintre care 14 au fost respinse. Contestațiile vizează în principal reflectarea campaniei electorale în mass-media, utilizarea resurselor administrative, cheltuielile electorale, și altele.

Au fost constatate un șir de încălcări care au un caracter similar celor comise și reflectate în perioada precedentă de monitorizare. Aceste încălcări știrbesc din imaginea concurenților electorali și a autorităților publice, care prin comportamentul lor subminează competitivitatea procesului electoral.

Observatorii LADOM au semnalat cazuri de intimidare și brutalizare a reprezentanților concurenților electorali, lipsă de neutralitate din partea reprezentanților organelor administrației publice locale. LADOM a constatat faptul că unii concurenți electorali manifestă un comportament indecent și lipsă de etică vis-a-vis de alți concurenți electorali și recurg la procedee murdare menite să discrediteze imaginea oponentilor lor politici.

Continuă practica exercitării de presiuni și intimidare a alegătorilor pe căi administrative din partea autorităților administrației publice sau a organelor de control. Continuă presiunile asupra reprezentanților mass-media și observatorilor electorali, limitarea accesului liber al observatorilor la activitățile electorale.

În pofida atenționărilor anterioare repetate, utilizarea resurselor administrative în campania electorală de către unii concurenți electorali rămâne a fi o practică obișnuită.

LADOM va continua monitorizarea campaniei electorale pe tot teritoriul țării. Un raport special referitor la desfășurarea zilei alegerilor va fi publicat imediat după încheierea scrutinului. Ulterior, va fi făcut public raportul final de monitorizare.

I. CONSTATĂRI

1. Campania electorală

Intimidarea reprezentanților concurenților electorali

În perioada de monitorizare, unii reprezentanți ai concurenților electorali au fost intimidați, brutalizați și sancționați de autoritățile publice, persoane oficiale sau de către persoane necunoscute. Reprezentanta primăriei din satul Feștelița, Ștefan Vodă, Ciobanu Liuba, i-a brutalizat și insultat pe agitatorii PLDM, folosind un limbaj indecent. În același raion, în s. Olănești, secretarul consiliului local nu i-a informat pe reprezentanții PLDM despre locurile de afișaj electoral, cu toate că aceștia s-au adresat Primăriei din localitate în repetate rânduri. Drept consecință, reprezentanții PLDM au fost trași la răspundere administrativă pentru plasarea afișajului electoral în locuri nepermise.

Tratament diferențiat pentru concurenții electorali

Autoritățile publice locale tratează diferențiat concurenții electorali. La întâlnirile cu alegătorii, reprezentanții concurenților electorali din partea PCRM, mai cu seamă primele persoane din listă, beneficiază de un tratament și o atitudine deosebită, pe când celorlalți concurenți electorali li se creează diferite obstacole. Astfel, la Drochia pentru organizarea întâlnirilor electorale ale reprezentanților PCRM sunt mobilizate serviciile de stat care informează pe larg populația, angajații din instituțiile și organizațiile bugetare fiind aduși organizat la aceste întruniri, pe când în cazul întâlnirilor cu alți concurenți electorali, bugetarilor li se interzice participarea la eveniment. La 21 martie, în sala în care urma să aibă loc întâlnirea alegătorilor cu Dorin Chirtoacă, candidat la funcția de deputat din partea Partidului Liberal, nu existau mese, scaune, tribună (pe scenă), microfon. Sala este pregătită, cu masă și scaune pe scenă, tribună și microfoane, doar la concurenții electorali a căror simpatizant sau reprezentant este APL.

La Șoldănești, adunările generale ale cetățenilor sunt convocate preponderent pentru formațiunile pe listele cărora au fost aleși primarii: în localitățile Alcedar, Mihuleni, Olișcani, Chipeșca – este favorizat AMN; în Cobâlnea, Răspopeni, Pohoarna – PCRM. La 20 martie la Piscărești, Șoldănești, primarul a interzis deschiderea căminului de cultură pentru întâlnirea cu Elena Burcă (PDM). La Răspopeni, un grup de susținători ai primarului (PCRM) au împiedicat accesul în casa de cultură a cetățenilor veniți la întâlnire cu Dorin Chirtoacă. Locuitorii din Vadul Rașcov au fost transportați cu autobuse sosite din Chișinău pentru participarea la întrevederea cu Marian Lupu.

Discreditarea concurenților electorali

Persoane necunoscute întreprind acțiuni care discreditează concurenții electorali și dezinformează alegătorii. Astfel, la Căușeni înaintea întâlnirii cu alegătorii a reprezentantului concurentului electoral AMN, Gh. Susarenco în piața de mărfuri industriale din Căușeni, 3 persoane cu fulare galbene și două postere de agitație electorală repartizau câte 50 lei persoanelor din piață rugându-i să voteze pentru AMN. Acești tineri erau filmați de o altă persoană. Fapta a fost calificată drept provocare și condamnată de AMN fiind sesizată poliția și procuratura. În același context presa publică dezinformează alegătorii: la 20 martie corespondenții

posturilor TV "Moldova -1", și "NIT", fără permisiune au intrat în sala din incinta consiliului raional Criuleni, unde avea loc seminarul de instruire a conducerii birourilor electorale, căutând primarul satului Coșernița Tudor Tipa (AMN) în legătură cu un incident din satul Coșernița. Primarul a informat că la orele 14 la primăria din sat, va fi disponibil pentru interviu iar despre cazul respectiv se vor pronunța organele de ancheta. Seara pe post au fost difuzate materiale tendențioase despre primarul respectiv, fiind subliniata apartenența la AMN. Chiar și unele secvențe pretinse a fi despre locuitori ai satului Coșernița în realitate au fost din sala de ședințe a consiliului raional, în ele regăsindu-se membri ai birourilor electorale din alte localități.

Acțiunile de agitație neagră constatate contravin normelor etice și încalcă ordinea publică. Astfel, aceste acțiuni încalcă prevederile articolului 47, alin. 1, al Codului Electoral.

Reamintim concurenților electorali că subminarea reputației altor concurenți electorali și a identității lor politice este în mod fundamental contrar standardelor electorale și a practicilor acceptate în desfășurarea onestă și competitivă a alegerilor.

Recomandăm CEC să investigheze cazurile de agitație electorală neagră și să ia măsuri corespunzătoare.

Reflectarea campaniilor electorale în mijloacele mass media

Drept urmare a monitorizării perioadei electorale 13 februarie – 10 martie 2009, principalele posturi de televiziune, M1, N4, NIT, PRO TV Chișinău, TV 7 și TVC 21, au fost sancționate public de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului, pentru nerespectarea pluralismului de opinie în buletinele de știri. Despre promovarea unor politici editoriale părtinitoare ne vorbesc și multiplele rapoarte ale unor organizații neguvernamentale specializate în monitorizarea reflectării campaniilor electorale în mass media (API, CIJ, APEL).

Exercitarea de presiuni asupra concurenților electorali de către procuratură

Procuratura în plină campanie electorală solicită CEC consimțământul pentru a trage la răspundere penală unii reprezentanți ai concurenților electorali. La 18 martie procurorul raional Nisporeni a solicitat CEC consimțământul de a trage la răspundere penală pe Ion Sturza candidat pe lista PLDM. Reprezentanții procuraturii mun. Chișinău și procuraturii Generale au solicitat CEC consimțământul de a trage la răspundere penală pe Ion Chitoroagă și respectiv Nicolae Andronic persoane incluse în listele concurenților electorali. CEC a respins solicitările procuraturii.

Comportament indecent al concurenților electorali

Unii reprezentanți ai concurenților electorali folosesc un limbaj ofensator, denigrator în adresa altor concurenți electorali. La întrunirea de deschidere a stațiunii de mașini și tractoare din satul Valea Perjei, Cimișlia, președintele Vladimir Voronin l-a numit pe Serafim Urechean cu cuvinte indecente. Potrivit unor interlocutori, la 22 martie un reprezentant al PLDM a agreat grupul de

filmare al Agenției Informaționale OMEGA și prin aplicarea forței fizice a interzis filmările din stradă a acțiunii cu genericul „Votează fără frică” organizate de PLDM. La 27 martie 2009, la înainte de începerea întâlnirii lui Dorin Chirtoacă cu alegătorii din orașul Ștefan Vodă, reprezentanții PPCD au repartizat pe scaunele din sala foi pe care era desenat un câine, iar în locul capului fotografia lui Chirtoacă. În sală au fost prezenți mai mulți reprezentanți ai PPCD și PCRM în stare de ebrietate care l-au înjurat și insultat pe Chirtoacă.

Se recomandă din nou concurenților electorali să respecte deontologia în comportamentul electoral.

Implicarea elevilor în campania electorală

Practica de implicare a elevilor la întrunirile cu concurenții electorali continuă. La 24 martie 2009 la Criuleni sub pretextul că va avea loc un concert cu Anișoara Puică elevii din mai multe localități au fost aduși la întâlnirea cu Marian Lupu (PCRM). Întrunirea a avut loc în Casa de cultură raională, unde sa înregistrat un incident de intimidare a două eleve. La 25 martie 2009 în satul Dubăsarii Vechi a fost organizată o întâlnire a lui Marian Lupu (PCRM) cu elevii liceului "Nicolae Donici". Întrunirea a avut loc la orele 12 în incinta Casei de Cultura, micșorându-se în acest scop durata lecțiilor. În sală au fost mulți elevi din clase mai mici, cu vârsta sub 18 ani. La 24 și 27 martie 2009, în orașul Florești și respectiv satul Cuhureștii de Sus au fost desfășurate manifestații legate de aniversarea a 65-a de la ofensiva Armatei Sovietice pe teritoriul Moldovei. La manifestații au fost prezente colective de pedagogi cu elevii. La întruniri au participat reprezentanții raionului și deputații în parlament din partea PCRM care au ținut discursuri electorale.

Plasarea afișajului electoral în locuri neautorizate

În majoritatea localităților, concurenții electorali plasează afișajul electoral în locuri neautorizate. În satul Topal, Cimișlia afișele electorale ale PCRM sînt amplasate peste tot - primărie, stîlpi, garduri etc. În orașul Cimișlia afișele electorale ale AMN și PLDM sînt amplasate pe stîlpi și garduri, iar în Drochia pe panoul arendat de PD se amplasează samavolnic publicitatea PSD, în Vulcănești sunt dezlipite și rupte afișele electorale ale AMN și înlocuite cu cele ale PSD, iar în satul A. I. Cuza din Cahul sunt rupte afișele electorale ale PD și înlocuite cu cele ale PLDM etc. Practic în majoritatea localităților se înregistrează fenomenul încheierii afișajului electoral în locuri neautorizate, fiind practicat de aproape toate partidele. De asemenea în multiple localități unde primăriile nu au instalat standuri electorale, partide cum ar fi PCRM, AMN, MAE, PD, PSD, PL și PLDM și-au instalat, din banii proprii standuri pe care sunt amplasate materiale electorale. În unele localități cum ar fi Chișinău, Orhei, Bălți continuă să fie împroșcate cu vopsea sau deteriorate panourile publicitare ale concurenților electorali (PLDM, PD, AMN, MAE).

2. Influența abuzivă asupra alegătorilor

Intimidarea alegătorilor

Unii alegători sînt intimidați de reprezentanții autorităților locale și amenințați cu eliberarea din funcție, pe motive politice. În raionul Drochia primarii comuniști

avertizează angajații bugetari, că dacă vor participa la întruniri, vor putea fi eliberați din funcție. În satul Popeștii de Jos, Lidia Rusu susținătoare a PL, a fost avertizată de Ion Nicora, vicepreședinte din partea PCRМ cu eliberarea din funcție dacă va participa la întrunire cu Dorin Chirtoacă.

La 24 martie 2009 la întâlnirea lui Marian Lupu (PCRМ) cu elevii din raionul Criuleni, în sala casei de cultură raională era galagie și vicecomisarul de poliție Gorpasin Ion împreună cu un alt politist au scos cu forța afara 2 eleve de clasa 12 din liceul teoretic din satul Mășcauți. Elevele Cenușă Maria și Iațco Irina au fost duse la comisariatul de poliție doar pentru faptul că și-au permis să rîda la un moment. Au fost duse într-o camera întunecată, fortate să intre în ea și silite să scrie explicații. Peste cîtva timp cînd au fost aduse la autocar toți au rămas uluiți văzînd în ce stare, stresate și plînse s-au întors aceste tinere aleghătoare. A doua zi la liceul din Mășcauți "din întimplare" a trecut Tudor Cucu, consilier raional (responsabil PCRМ pentru această localitate). Fetele respective au mai fost intimidată că dacă vor face publice acțiunile poliției vor avea mari probleme la susținerea bacalaureatului.

Alegătorii se plîng că sînt intimidată de reprezentanții concurenților electorali: la Telenești, Orhei și Chișinău, PCRМ, MAE și respectiv PLDM prin reprezentanții lor din teritoriu solicită alegătorilor semnături, bat cu picioarele în uși, au un comportament insistent și obraznic.

Reamintim autorităților administrației publice despre obligația lor de a păstra neutralitatea. În plus, reamintim tuturor persoanelor că potrivit articolului 70, alin. 1 (a), al Codului Electoral, comiterea acțiunilor de împiedicare prin orice mijloace a exercitării libere a dreptului de vot și de a fi ales constituie o infracțiune pedepsită conform Codului Penal.

Invităm Comisia Electorală Centrală să investigheze amănunțit aceste cazuri.

Exercitarea de presiuni prin implicarea mecanismului de control

Agenți economici și organizații ai căror reprezentanți susțin anumite concurenți electorali sunt supuși controalelor din partea organelor de control. La 13.03.2009 Ministerul Sănătății a organizat un control la Spitalul raional Căușeni de o comisie formată din 4 persoane, numită prin ordinul Ministerului nr. 19-p §1 din 5.03.2009. Controlul a fost organizat în baza unei petiții anonime cu nr. de înregistrare la Parlament SPA-A-506/09 din 18.02.2009 privind încălcări și fraude comise de directorul Cojocar Alexandru, candidat în deputați pe listele UCM, anterior fiind membru al PCRМ. Membri PLDM, persoane din businessul mic și mijlociu se plîng că în ultimul timp s-au întetit controalele la diferit nivel, urmate de amendări și presiuni.

Conducerea organelor de drept solicită subordonaților să voteze pentru PCRМ

Conducerea Procuraturii Generale și a MAI organizează întâlniri de serviciu cu angajații subdiviziunilor teritoriale în scopuri electorale. În cadrul acestor întâlniri, reprezentanții instituțiilor respective solicită angajaților să voteze partidul de

guvernămînt. Conducerea MAI le-a solicitat colaboratorilor CRP Orhei să voteze pentru PCR. Conducerea Procuraturii Generale le-a solicitat procurorilor din Telenești să voteze pentru partidul de guvernămînt.

Cadouri electorale

Unii concurenți electorali în perioada de monitorizare au oferit cadouri alegătorilor. Astfel, la 21.03.09 reprezentanții PSD au mers la bisericile din satele Inești și Sărăteni cu donații de icoane. Cu doua duminici în urmă reprezentanți ai PPCD au donat icoane bisericilor care aparțin Mitropoliei Basarabiei. PLDM, a organizat pe 6 martie 2009 un miting la Chișinău. Potrivit interlocutorilor, participanții acestui miting au fost plătiți, cei de la Ciorescu cu 50 lei, iar cei de la Goian cu 40 lei. Participanții au fost duși și aduși cu transportul organizat de către partid. Pe 22.03.09 s-a repetat această procedură. Pe 12.03.09 în comuna Zâmbreni a sosit dna Taisia Voronin cu ajutoare umanitare pe care le-a împărțit la grădinița de copii din localitate terminându-și cuvântarea cu apelul de-a vota comunistii. La 31.03.2009 în satul Ursoaica raionul Căușeni, Iurie Munteanu la adunarea satului a donat din numele PCR un automobil 'Niva' pentru primărie și un set de mobilă pentru un grup de 25 de copii de la grădiniță.

Reamintim concurenților electorali că potrivit Codului Electoral, art. 38, alin. 7, se interzice concurenților electorali să propună alegătorilor bani, cadouri, să distribuie fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoarele materiale sau din alte acțiuni de binefacere. Se recomandă concurenților electorali să desfășoare activitățile electorale în limitele stabilite de legislația electorală.

3. Presiuni asupra societății civile

Limitarea accesului la activități electorale. Intimidarea observatorilor

În perioada de monitorizare unii observatori au fost intimidați de reprezentanții autorităților publice. Astfel, la 13.03.2009 la orele 16.00 șefa Direcției raionale de învățămînt, tineret și sport din raionul Briceni dna Ludmila Rusnac a interzis observatorului LADOM Nicolae Samcov să exercite activități de observare și la alungat din gimnaziul satului Pererîta. În comuna Corpaci din raionul Edineț primarul Valeriu Prisneac nu a dorit să coopereze cu observatorul LADOM motivînd că el este independent și singur este cointerestat în buna desfășurare a alegerilor fără prezența altor observatori. În comuna Stăuceni după ce observatorul LADOM a atenționat asupra cerințelor listelor electorale primarul în pofida înțelegerilor prealabile și achitării costului pentru arenda încăperii unde trebuie să fie instruiți observatorii pe termen scurt a refuzat acordarea spațiului și a majorat plata pentru arendă în ajunul zilei instruirii observatorilor.

Reamintim concurenților electorali și administrației publice locale și electorale că potrivit Codului bunelor practici în materie electorală a Comisiei de la Veneția, observatorilor trebuie să li se ofere cea mai mare posibilitate de participare la monitorizarea alegerilor. În plus, același drept este consfințit în articolul 63, alin. 5, al Codului Electoral.

4. Utilizarea resurselor administrative în campania electorală

Utilizarea resurselor administrative

Reprezentanții concurenților electorali din teritoriu folosesc resursele administrative pentru a asigura întâlnirile reprezentanților concurenților electorali cu alegătorii.

La Ștefan Vodă, reprezentanții PPCD folosesc încăperile primăriei și a instituțiilor acestuia pentru activități electorale. La Anenii Noi, funcționarii aparatului președintelui raionului organizează întâlnirile reprezentanților PCRM. Evenimentele ce țin de valorificarea unor programe de stat sunt folosite de către înalți demnitari în scopuri electorale. La aceste evenimente, demnitarii se deplasează cu transport de serviciu, însoțiți de pază și poliție.

Folosirea transportului de serviciu în interes electoral

Unii demnitari publici folosesc transportul de serviciu în scopuri electorale. În perioada de monitorizare au fost înregistrate cazuri de deplasare cu mașini de serviciu de către Serafim Urechean (AMN) - la Ocnița, primarul Constantin Cojocaru (PDM)- la Edineț, etc.

Se recomandă autorităților publice să nu admită folosirea mijloacelor de transport de serviciu în scopuri electorale.

II. LISTELE ELECTORALE

Verificarea și definitivarea listelor electorale

Deși listele electorale urmau să fie afișate în secțiile de votare pînă la 16 martie un șir de secții de votare le-au afișat cu mare întârziere. De asemenea listele electorale nu au fost prelucrate și verificate în modul corespunzător, fapt pentru care unele birouri electorale le-au retras pentru verificare. La unele secții de votare au fost preluate listele electorale din alegerile locale din 2007 care prevăd votarea în primul și al doilea tur de scrutin. În unele localități listele electorale pentru secțiile de votare au fost întocmite după criteriul alfabetului și nu au ținut cont de amplasamentul geografic al alegătorilor. Astfel alegătorii trebuie să parcurgă distanțe considerabile pentru a vota fără să li se ofere oportunitatea de a vota la secția de votare din apropierea domiciliului.

Pentru aceste și alte motive membrii birourilor electorale sau văzut nevoiți să desfășoare o amplă activitate de verificare a listelor electorale la domiciliul alegătorilor. Potrivit observatorilor procesul de verificare a listelor electorale decurge în majoritatea localităților. Aceasta se întâmplă în localitățile din raioanele Căușeni, Bălți, Briceni, Edineț, Fălești, Glodeni etc.

Cu toate că definitivarea listelor electorale încă nu s-a terminat, unii interlocutori și-au exprimat îngrijorarea referitor la o creștere a numărului alegătorilor în listele electorale. LADOM va continua monitorizarea acestui aspect.

Certificatul pentru drept de vot

În perioada electorală, alegătorul care în ziua votării se va afla în altă localitate va putea vota în baza certificatului pentru drept de vot, care se eliberează în prealabil de birourile electorale ale secțiilor de votare la solicitarea alegătorului. În perioada de monitorizare observatorii LADOM raportează că un șir de alegători

se plîng că nu pot obține certificate pentru drept de vot, fapt despre care LADOM a informat CEC. La categoriile de persoane care nu pot obține certificate pentru drept de vot atribuim:

- alegătorii care au domiciliu în localitățile din stînga Nistrului, însă din diverse motive (lucrează, învață etc.) se află în localitățile din partea dreaptă a Nistrului unde doresc și să voteze;

- alegătorii fără viză de domiciliu, fiind plecați din localitatea unde a avut ultimul domiciliu, dorește să voteze în localitatea unde se află efectiv;

- alegătorii cu domiciliul permanent în străinătate dar care în ziua alegerilor se vor afla în localitățile din Republica Moldova.

Deși legislația electorală reglementează modul de obținere a certificatelor pentru drept de vot, procedurile electorale nu asigură eliberarea unui astfel de certificat pentru alegătorii din categoriile menționate. Astfel, acestor categorii de alegători nu li se garantează dreptul de vot în modul solicitat de ei, fapt ce va putea conduce la mărirea numărului de persoane care nu vor putea participa la votare.

Recomandăm Comisiei Electorale Centrale să instituie reglementări uniforme care ar permite obținerea certificatelor pentru drept de vot tuturor cetățenilor care solicită acest drept.

Votarea la locul aflării

Persoanele care din motive de sănătate, de bătrînețe sau din alte motive obiective nu pot să se deplaseze la secția de votare pentru a vota, sînt în drept să solicite votarea la locul aflării. Birourile electorale primesc solicitările alegătorilor la telefon sau în scris pentru a vota la locul aflării cu 2 săptămâni înainte de ziua votării și pînă la ora 15 în ziua votării. Luînd în considerație că în unele localități unde sînt amplasate spitale, case internat, aziluri etc., pe lîngă care nu au fost formate secții de votare, iar numărul alegătorilor este mare, există temere că dreptul de vot ale acestor categorii de alegători nu va fi asigurat. Dreptul de vot la locul aflării este asigurat de birourile electorale prin utilizarea procedurii de vot cu urna mobilă. Reieșind din experiența scrutinelor precedente, procedura de votare la locul aflării începe după ora 15 în ziua alegerilor. În secțiile de votare unde sînt multe solicitări membrii biroului electoral nu reușesc să se deplaseze la toți solicitanții pentru a vota.

Recomandăm CEC și organelor electorale să identifice aceste secții de votare și să suplinească componența membrilor birourilor electorale pînă la 11 persoane; Formarea a cîte 2 grupuri mobile pentru a garanta dreptul de vot la locul aflării; Începerea procedurii de vot cu urna mobilă la începutul zilei.

III. ADMINISTRAȚIA ELECTORALĂ

Constituirea integrală a organelor electorale

Administrarea alegerilor este pusă în seama unui sistem de organe electorale, care cuprinde Comisia Electorală Centrală, Consiliile electorale raionale și Birourile electorale ale secțiilor de votare. CEC activează permanent, CER au fost constituite cu 50 de zile înainte, iar birourile electorale cu 20 de zile înainte de ziua votării.

Componența gender a organelor electorale

În toate organele electorale activează preponderent femeile, care sînt de două trei ori mai multe decît bărbați. Spre exemplu în Ștefan Vodă activează 72 bărbați și 341 femei, în Cimișlia 111 bărbați și 274 femei, în Anenii Noi 98 bărbați și 326 femei, în Basarabeasca 47 bărbați și 123 femei, la Căușeni 128 bărbați și 332 femei, iar la Bălți 248 bărbați și 425 femei etc.

Birourile electorale ale secțiilor de votare

În perioada de monitorizare un șir de birouri electorale nu au asigurat activitatea secțiilor de votare în regim normal. Oficiile membrilor birourilor electorale în multe cazuri erau amplasate nu în încăperile secțiilor de votare, multe secții de votare la momentele verificării lor de către observatori erau închise, iar telefoanele de contact nu răspundeau.

La data de 16 martie 2009 sa încheiat procesul de constituire a birourilor electorale ale secțiilor de votare și sistemul electoral ar trebui să activeze în deplina lui componență. Totodată un șir de probleme se înregistrează în activitatea birourilor electorale, includerea unor membri în componența lor a fost formală, fără a avea consimțământul lor, alții fiind din alte localități etc., fapt care face imposibilă funcționarea normală a unor birouri electorale și impune modificarea componenței acestora, lucru de care se preocupă consiliile electorale raionale. De asemenea unele birouri electorale au fost constituite sub influența unor concurenții electorali sau autorități locale, lucru ce poate pune în pericol independența activității acestora. Spre exemplu la 13.03.2009 la primăria or. Căușeni au fost convocați membrii celor 7 birouri electorale din oraș. Alegerea președinților, vicepreședinților și secretarului fiecărui birou a fost făcută în prezența primarului A. Zarembo și sub influența dlui Blidari Serghei reprezentant PCRM. Președinții birourilor electorale fiind aleși din rîndul angajaților primăriei. La 18 martie în Cimișlia sa organizat un seminar de instruire a președinților birourilor electorale din raion. Seminarul a fost condus de președintele raionului Andrei Vacarciuc care este și președintele staffului raional AMN. În timpul seminarului dl Vacarciuc purta insigna electorală a partidului. În satele Bocani și Sărata Veche din raionul Fălești primarii sau arătat nemulțămii față de persoanele care au fost alese în calitate de președinți ai birourilor electorale.

Recomandăm CEC și consiliilor electorale raionale să verifice mai atent funcționarea secțiilor de votare, să asigure independența funcțională a birourilor electorale și să nu admită ingerințe în activitatea lor din partea concurenților electorali sau a autorităților publice.

Consiliile electorale de circumscripție

Consiliile electorale de circumscripție se ocupă de recrutarea persoanelor pentru completarea birourilor electorale și de instruirea membrilor acestora. În perioada de raportare se înregistrează activități de pregătire a organelor electorale pentru ziua alegerilor și amenajarea secțiilor de votare.

Prestația Comisiei Electorale Centrale

În perioada de monitorizare Comisia Electorală Centrală a depus eforturi pentru a

asigura dreptul de vot persoanelor fără viză de domiciliu și celor cu buletinele de identitate a căror termen de valabilitate a expirat. Astfel CEC a operat modificări în Instrucțiunea cu privire la particularitățile participării la votare în cadrul alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009 și a permis alegătorilor fără viză de domiciliu să voteze la ultimul loc de trai unde au avut viza de domiciliu, fiind incluși în lista suplimentară. Iar alegătorilor cu actele de identitate a căror termen de valabilitate a expirat pînă în ziua votării, li s-a permis să participe la votare în baza buletinelor de identitate cu termenul de valabilitate expirat.

În același context trebuie de menționat că CEC a acreditat observatori naționali și internaționali pentru monitorizarea alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009. Au fost acreditați observatori naționali și internaționali din partea: Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/BIDD); Asociației pentru Democrație Participativă ADEPT; Misiunii de observatori a CSI și Consiliului Adunării Interparlamentare a statelor-membre ale CSI; Ambasadei Bulgariei în R. Moldova; Parlamentului Republicii Azerbaidjan; Reprezentantei din Moldova a Fundației „EURASIA”; 2102 observatori naționali din partea Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului din Moldova (LADOM); precum și din partea concurenților electorali.

De asemenea CEC depune eforturi pentru asigurarea executării activităților din programul electoral, pentru organizarea instruirii membrilor organelor electorale, precum și pentru elaborarea și tipărirea buletinelor de vot, separat pentru fiecare secție de votare.

IV. CONTESTAȚII

Sesizarea încălcărilor și examinarea contestațiilor

În perioada electorală organele electorale au fost sesizate de concurenții electorali, autorități publice și cetățeni referitor la diverse încălcări a legislației electorale: deteriorarea afișajului electoral, intimidarea reprezentanților concurenților electorali, folosirea resurselor administrative, crearea de impedimente pentru întâlnirile cu alegătorii etc. Contestațiile depuse sunt examinate în termenii stabiliți de legislația electorală. De asemenea, diverse încălcări ale legislației electorale au fost constatate și sancționate de organele de drept. Organele de poliție au întocmit multiple procese-verbale, iar instanțele de judecată au aplicat amenzi la sute de cetățeni pentru plasarea afișajului electoral în locuri neautorizate.

Spre exemplu în perioada de monitorizare au fost depuse contestații: la Basarabeasca - 5; la Bălți - 16; la Rezina – 7; la Drochia – 12; la Călărași – 13, iar la Ungheni 8, la Chișinău – 27, etc.

În perioada de monitorizare CEC a examinat 24 de contestații dintre care 14 contestații au fost respinse. În total în perioada electorală CEC a examinat 58 de contestații, dintre care 33 au fost respinse. Contestațiile vizează în principal reflectarea campaniei electorale în mass-media, utilizarea resurselor administrative, cheltuielile electorale etc. Contestațiile au fost depuse de:

- PCRM - 10 contestații, dintre care 6 au fost respinse;
- AMN - 21 contestații, dintre care 15 au fost respinse;
- PLDM- 4 contestații, dintre care 1 a fost respinsă;
- PD- 7 contestații, dintre care 2 au fost respinse;
- PL - 6 contestații, dintre care 2 respinse;
- UCM - 2 contestații, dintre care 0 respinse;
- MAE – 5 contestații, dintre care 5 respinse
- Alții- 2 contestații respinse.

LISTA DE RECOMANDĂRI

Reamintim concurenților electorali că subminarea reputației altor concurenți electorali și a identității lor politice este în mod fundamental contrar standardelor electorale și a practicilor acceptate în desfășurarea onestă și competitivă a alegerilor.

Recomandăm CEC să investigheze cazurile de agitație electorală neagră și să ia măsuri corespunzătoare.

Reamintim autorităților administrației publice despre obligația lor de a păstra neutralitatea. În plus, reamintim tuturor persoanelor că potrivit articolului 70, alin. 1 (a), al Codului Electoral, comiterea acțiunilor de împiedicare prin orice mijloace a exercitării libere a dreptului de vot și de a fi ales constituie o infracțiune pedepsită conform Codului Penal. Invităm Comisia Electorală Centrală să investigheze amănunțit aceste cazuri.

Reamintim concurenților electorali că potrivit Codului Electoral, art. 38, alin. 7, se interzice concurenților electorali să propună alegătorilor bani, cadouri, să distribuie fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoarele materiale sau din alte acțiuni de binefacere. Se recomandă concurenților electorali să desfășoare activitățile electorale în limitele stabilite de legislația electorală.

Reamintim concurenților electorali, și administrației publice locale și electorale că potrivit Codului bunelor practici în materie electorală a Comisiei de la Veneția, observatorilor trebuie să li se ofere cea mai mare posibilitate de participare la monitorizarea alegerilor. În plus, același drept este consfințit în articolul 63, alin. 5, al Codului Electoral.

Se recomandă autorităților publice să nu admită folosirea mijloacelor de transport de serviciu în scopuri electorale.

Recomandăm Comisiei Electorale Centrale să instituie reglementări uniforme care ar permite obținerea certificatelor pentru drept de vot tuturor cetățenilor care solicită acest drept.

Recomandăm CEC și organelor electorale să identifice aceste secții de votare și să suplinească componența membrilor birourilor electorale pînă la 11 persoane; Formarea a cîte 2 grupuri mobile pentru a garanta dreptul de vot la locul aflării; Începerea procedurii de vot cu urna mobilă la începutul zilei.

Recomandăm CEC și consiliilor electorale raionale să verifice mai atent funcționarea secțiilor de votare, să asigure independența funcțională a birourilor electorale și să nu admită ingerințe în activitatea lor din partea concurenților electorali sau a autorităților publice.